

Получена: 10.06.2024 г.

Приета: 24.06.2024 г.

ЛОКАЛНА ИДЕНТИЧНОСТ НА НОВАТА БЪЛГАРСКА ПЛАНИНСКА КЪЩА ОТ НАЧАЛОТО НА 21 ВЕК

Х. Станкушев¹

Ключови думи: идентичност, планинска къща, зид, скат, стреха, нови технологии

РЕЗЮМЕ

Статията изследва възможната поява на нов архитектурен език на планинската къща в България в периода 2001 – 2023 г. Започвайки от ограничената разпознаваемост на българската архитектура в международен план, се излага хипотезата, че една от възможните причини за това е липсата на ясно изведена локална идентичност и специфичен визуален език. Описани са факторите, влияещи на изграждането на локална идентичност, като са подбрани за анализ някои етаблирани в международен план примери на съвременни български планински къщи. Разгледаните къщи са структурирани по морфологичен признак, а впоследствие техните общи характеристики са изведени в три основни групи – отношение с контекста, морфология и функционалност, архитектурен език и материалност. Така структурираните принципи са опит за формулиране на основите на нов архитектурен език на планинската къща в България.

1. Въведение

В процеса на формиране на нова локална идентичност на жилищната архитектура от началото на 21 в. в България има два на пръв поглед несвързани, но символни фактори, оказващи влияние върху образа на българската архитектура в международен план. От една страна това е приемането на Закона за устройство на територията (с всички последващи редакции), а от друга стартирането на конкурса за добри европейски

---

¹ Христо Станкушев, ас. арх., кат. „Жилищни сгради“, УАСГ, бул. „Хр. Смирненски“ № 1, 1046 София, e-mail: stankushev_far@uacg.bg

архитектурни примери – наградите „Мис ван дер Рое“ на Европейския съюз – и двата през 2001 г. Макар и, разбира се, далеч не единствени фактори, влияещи върху формирането на хомогенен локален език (тук могат да бъдат добавени социално-икономическите фактори, локалните традиции и история, взаимоотношенията в международен и регионален план и тяхната дисбалансирана двупосочност, климатични фактори и др.), то те могат да бъдат приети за емблематични за две често разминаващи се като посока, а понякога и като интензитет тенденции. Единият (строгата законодателна рамка) е олицетворение на локалния контекст на прагматичните и често ориентирани към печалба стремежи на строителството и неговите предприемачи в България, поставящи нерядко в подчинена роля водачеството на архитектурната идея. Докато другият фактор (престижът на международната награда) е система от номинационни правила, която стимулира извеждането в друга парадигма на върховите постижения на съвременната архитектура в европейските държави, поставяйки ги в една конкурентна среда и стимулирайки сравненията и отликите помежду им.

Именно в двойствеността на сблъсъка глобално-локално се крие и ключът към разбирането на понятието за локална идентичност. От една страна обектът на изследване следва да има общи характеристики с другите обекти в полето на идентичността, за да може да бъде разбран, позициониран и дешифриран, но от друга неговата индивидуална специфика е това, което го прави разпознаваем, различен и интересен. Пренесено в полето на архитектурата, това означава да се намери отговор на въпроса как една архитектурна практика получава международна разпознаваемост, запазвайки локалния си характер. През 60-те години на миналия век Е. Ериксон [1] въвежда понятието идентичност, говорейки за кризата на идентичността. В архитектурата това явление е ясно видимо вследствие на процесите, породени от възникването и разрастването на Модернизма в глобален план. През 80-те години К. Фрамтън търси възможно решение в Критическия регионализъм – доместицирането на модерния език на базата на локалните традиции [2]. А в наши дни, след разпада на доминиращите хомогенни архитектурни течения, както и при загубилите божествения си статус звездни архитекти, може да се види, че в изграждането на една локална архитектурна идентичност оказват въздействие много повече фактори от еднопосочното адаптиране на един водещ международен стил.

Влияние върху формирането на новия архитектурен език на българската архитектура от началото на 21 в. оказват безспорно строителните традиции на миналите епохи – архетипните морфологии и техни характерни елементи на Възрожденската къща, първите адаптирани западни образци и течения след войната, локалният модернизъм на тоталитарната държава, та дори и на пръв поглед бедните и хаотични реализации на 90-те години на миналия век. От друга страна са социално-икономическите фактори на прехода, водещи до една динамична промяна, характерна с отричане на авторитетите на миналото и опитите за бързо налагане на нови, често неустойчиви стратегии или спорни технологии. Климатичните и географски особености на държавата винаги са обуславяли и регионални характеристики на градската, планинската или морската къща, които повече от всякога в последните години са поставени под въпрос с оглед на адаптирането им към климатичните промени и ресурсоемкостта на строителния сектор. Като се добави и често променящата се локална и европейска законово-административна рамка, липсата на доминиращо европейско или международно архитектурно течение, конкуриращите се западни и източни влияния в България и разпадът на архитектурната критика, се стига до една амалгама от множество динамични фактори, в които българските архитекти опитват да намерят своя характерен и разпознаваем архитектурен език. Арх. А. Василева описва през 2017 г. разнопосочните влияния върху формирането на архитектурната идентичност така: *„Развитието на архитектурната идентичност е свързано с няколко едновременно протичащи явления:*

желанието да се следва иновативния дух на модерността, стремежът да се овладее въздействието на глобалната цивилизация като се експлоатират местната култура и местната архитектурна традиция и опитите за създаване на специфични архитектурни образи, които смесват локалните особености с разнородните външни влияния“ [3].

Очаквано и количествените измерители на добрите етаблирани примери на българска жилищна архитектура не са много. В наградата на Европейския съюз „Мис ван дер Роe“ [4] за периода 2001 – 2023 г. са номинирани 65 проекта, от които с жилищен характер са 29 (включително хотели и детски градини), от които еднофамилни и многофамилни жилищни сгради са едва 25. Единствената до момента българска сграда, стигала до финалната селекция от 40 проекта, е многофамилната жилищна сграда Жаклин на Аедес студио през 2009 г. В най-големия онлайн портал за архитектура в света Archdaily [5] към края на 2023 г. има 215 публикации, свързани с България, в които са представени 69 проекта, от които 25 с жилищен характер, от които едва 21 еднофамилни и многофамилни жилищни сгради. В световни медии за дизайн и култура като Dezeen и Wallpaper* публикациите на жилищни проекти са още по-малко – съответно 6 и 2, в други специализирани медии като немската Detail не фигурират български проекти, а във вече прекъснатото издание за нова европейска архитектура A10 (2004 – 2016 г.) има една обзорна статия за нова българска архитектура от 2014 г. [6]. От гледна точка на регионална значимост може да се погледне и към словенските награди BigSee, които отличават постижения в балканската архитектура от 2018 г., като от тогава до края на 2023 г. са номинирани 8 жилищни проекта от България [7].

Видно е, че българската жилищна архитектура от началото на 21 в. трудно намира своето място на международното поле, като един възможен отговор за причините за това може да се намери в дихотомичния характер на локалната идентичност и все още трудно разпознаваемия нов архитектурен език. Като резултат от редицата фактори в разглеждания период може да се открие една на пръв поглед хаотична и трудно четима от гледна точка на хомогенността локална идентичност. Но както проф. Дичев определя парадокса на идентичността – *“тя се появява тъкмо тогава, когато изчезва ... с други думи идентичността е винаги загубена, съществува винаги в криза”* [8].

За да бъдат ясно разбрани и дешифрирани признаците на идентичността в примерите на нови планински къщи, характеристиките им могат да бъдат отделени и изследвани в три големи групи: **връзка с околната среда; морфология и функционалност; архитектурен език и материалност.**

- Първата група са външните влияния върху една сграда – връзката с околната среда, включваща отношението с контекста на ниво населено място, природна среда и двор, както и с климатичния и социо-културния характер на средата.
- Морфологията и функционалността пък обединяват в себе си онези фактори, които определят архитектурата на сградата в отношенията образ и функционална организация, екстериор и интериор, архетипи и тяхната съвременна интерпретация.
- Третата група на архитектурния език и материалността включва в себе си всички онези абстрактни похвати на границата традиционно-съвременна и глобално-локално, които посредством нови материали и технологии изграждат специфичния образ на къщата. Но, за да се определят общи архитектурни характеристики на планински къщи в България, първоначално е необходимо да се разгледат и анализират някои вече етаблирани примери през така определената матрица.

2. Примери за планински къщи в България с изявена локална идентичност

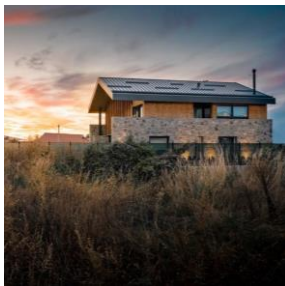
Примерите за отличени нови планински къщи от началото на 21-ви в. в България не са много, но от друга страна са разнообразни и с оглед на първичното им структуриране и изследване могат да бъдат групирани на базата на морфологията, като е видно, че преобладаващото количество са такива с плосък покрив. Затоплянето на климата, както и променящите се търсения от страна на ползвателите за нови образи, предразполагат появата на все повече сгради с опростена геометризирана форма. Любопитен е диалогът с архитетипната морфология на къщата в България от времето на Възраждането и нейното съвременно интерпретиране от архитектите през разглеждания период.

Затова и трите групи признаци на локална идентичност ще бъдат разгледани в 4 отделни типа отличени примери: **сгради със скатни покриви, с опростена морфология, с усложнена морфология и със „скрита“ морфология.**

2.1. Примери със скатни покриви

Фиг. 1. Къща Бояна на Зуум студио (2004 г.), източник: <https://www.zoomstudio.org/bg/projects/residential/details/bovana-1-house>

Фиг. 2. Къща Y на ММХХ в Самоков (2018 г.), източник: <https://mmxxarchitects.com/portfolio/y-house/>

Фиг. 3. Къща #3 на L6 студио в Хисаря (2015 г.), източник: <https://www.l6studio.com/house-3/>

Първоначално могат да бъдат разгледани няколко примера, които интерпретират морфологията на скатния покрив – Къща Бояна (фиг. 1), Къща Y (фиг. 2) и Къща #3 (фиг. 3). И трите сгради бягат от образа на традиционната българска планинска къща, но същевременно правят своя съвременна трактовка на някои характерни нейни елементи, запазвайки общия силует. Двускатният покрив е скрит в монолитния обем от сива мазилка при сградата на Зуум студио, докато ММХХ превръщат покрива в самостоятелен обем с метална облицовка и масивна дебелина, категорично отделен от основното дървено тяло на къщата. Монолитната каменна зидария и при трите примера е ясна препратка към сухата зидария и дуvara във Възрожденската ни архитектура, като L6 студио дори правят постмодерна интерпретация на градежа, разпадайки го по хоризонтала и превръщайки го в декоративен акцент. Подобно на традиционната архитектура в Къща Y е ясно структурирана каменната основа и дървената структура на основния жилищен обем, като това е един от малкото примери, които предлагат съвременно третиране на темата за стрехата (любопитен пример в тази посока е и една нежилищна реализация на Аедес Студио от разглеждания период – Тенис кортовете в

парка Заимов в София от 2018 г.). И трите къщи са с ясно дефинирана морфология, ориентирани към гледката и ослънчаването, като водещ в разполагането им е контактът с двора.

Фиг. 4.

Фиг. 5.

Къща за наблюдение на I/O архитекти в с. Медовина (2015 г.),
източник: <https://miesarch.com/work/3222>

Един от примерите за къщи със скатен покрив, който най-ясно показва лаконична съвременна интерпретация на традиционна морфология е Къща за наблюдение (фиг. 4 и фиг. 5). Четирискатният покрив с минималистичен детайл е разположен върху изцяло стъкления обем на дневната и трапезарията, гарантирайки гледки във всички посоки на обитателите и защита от слънце и дъжд с впечатляваща стреха. Технологичните възможности на остъкляването със скрити профили на усилена носеща метална конструкция правят възможен семплия образ на архетипния скатен покрив. Масивната основа, възприемана като дувар от улицата, завършва триделната композиция, като тук, за разлика от гореразгледаните примери, тя е реализирана посредством габиони, които на свой ред са прорязани с широк хоризонтален отвор, насочен към природата на двора. Интерес предизвиква и дематериализацията на основния обем, който, за разлика от традиционната си водеща роля, тук е скрит между покрива и каменната основа. Както и в множество от другите разгледани примери, лаконичният архитектурен език е изведен до ниво детайл в интериора.

2.2. Примери с опростена морфология

Стремеж към опростена минималистична морфология, както и някои от горепосочените принципи, могат да бъдат открити и в няколко етаблирани примера на планински къщи с плоски покриви.

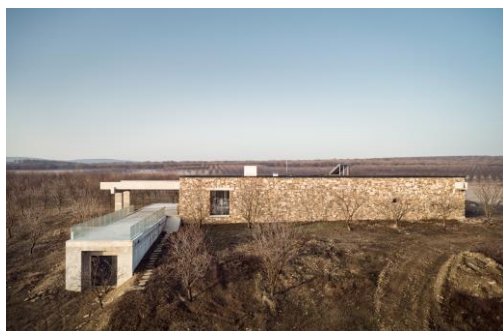
Equilibristic Retreat House (фиг. 6), Вила DO (фиг. 7), Каменна къща в овощна градина (фиг. 8) и Къща Кремиковци (фиг. 9) са примери на еднообемни кубични решения, които извеждат на преден план материалността на сградата и развиват опростен архитектурен език на базата на контраста между традиционни и съвременни технологии. Комбинацията на суха каменна зидария и елементи от видим бетон създава суров екстериор, който е балансиран от топъл интериор въз основа на естествено дърво (фиг. 10). Перфорирането на фасадите е абстрактно и развива разликата прозорец-врата. Ниско разположени към терена, и четирите примера правят директна връзка с околността, като тук можем да видим и едно ново третиране на темата с верандата – нейното интегрално вграждане в архитектурата и интериора на къщите посредством отварянето на дневните помещения към двора (фиг. 11).

Фиг. 6. Equilibristic Retreat House на I/O архитекти в с. Гложене (2006 г.), източник: <https://miesarch.com/work/2215>

Фиг. 7. Вила DO на арх. Радо Илиев в Стара планина (2018 г.), източник: <https://www.archilovers.com/projects/240096/villa-do.html>

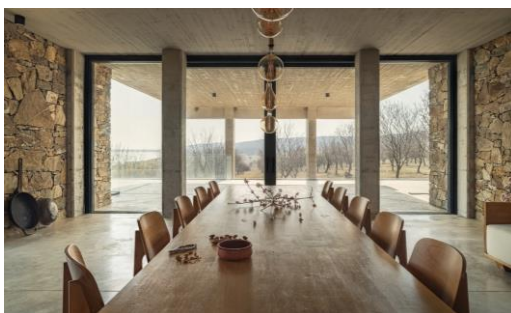
Фиг. 8. Каменна къща в овощна градина на арх. Радо Илиев (2020 г.), източник: <https://www.archilovers.com/projects/286706/orchard-stone-house.html>

Фиг. 9. Къща Кремиковци на Зуум Студио (2010 г.) – фрагмент стълбище), източник: <https://www.zoomstudio.org/bg/projects/residential/details/kremikovci>

Фиг. 10. Каменна къща в овощна градина на арх. Радо Илиев (2020 г.) – Интериор, източник: <https://www.archilovers.com/projects/286706/orchard-stone-house.html>

Фиг. 11. Вила DO на арх. Радо Илиев в Стара планина (2018 г.) – Интериор, източник: <https://www.archilovers.com/projects/240096/villa-do.html>

В разгледаните примери можем да открием редица от принципите на свързване на интериора с природата, изведени от арх. П. Михайлов – пространствено продължаване на интериора навън и навлизане на природата в сградната структура, заличаване на границата вън-вътре, природата е картина, единство на материалите в сградата и средата [9].

2.3. Примери с усложнена морфология

Подобна логика може да се открие и при някои примери на къщи с плоски покриви и усложнена морфология.

Фиг. 12. Къща Киноцентър на Зуум Студио в Драгалевци (2020 г.), източник:

<https://www.zoomstudio.org/bg/projects/residential/details/Kinocentar>

Фиг. 13. Къща 007 на арх. К. Николова (2018 г.), източник:

<https://archinova.bg/winner/462>

Фиг. 14. Дълга къща със слаб наклон на I/O архитекти в Търговище (2014 г.), източник:

<https://miesarch.com/work/2428>

Къща Киноцентър (фиг. 12), Къща 007 (фиг. 13) и Дълга къща със слаб наклон (фиг. 14) са три примера, които изграждат характерни силуети на базата на комбинации (добавяне или отнемане) между прости кубични форми, като отново разчитат на минималистичен архитектурен детайл. Образът на сградите е изведен от единствен облицовъчен материал – сива мазилка, клинкерна облицовка и локален естествен камък съответно във всяка една от сградите. Характерно при тези примери е отношението към различните по сила наклони на терена – Къща Киноцентър моделира терена на етажни тераси посредством съвременни усилени насипи и в следствие разполага ясно отделените обеми на къщата върху тях; Къща 007 решава контактните площадки посредством ниски подпорни зидове с габиони, които стават част от общото архитектурно решение в унисон с клинкерната облицовка на къщата; Къщата на I/O архитекти пък приема в себе си денивелацията на терена, позволявайки развитието на различни по височина пространства в интериора и тяхното структуриране спрямо контакта с основния двор. Любопитно в тези три примера е отношението между и градацията на светлата височина в помещенията, обособяването на атриумни и пространства на вътрешни дворове, скъсвайки с монотонността на стандартната етажност и височина на стаята.

2.4. Примери със „скрита“ морфология

В последните години вследствие на климатичните промени и търсенето на компактни пасивни енергийни решения се появяват и някои примери с плоски покриви и „скрита“ морфология. Характерно за тях е частичното или цялостното вкопаване на

жилищните обеми под масивни озеленени покриви, което в определени ракурси може да създаде впечатление за „липсваща“ морфология, целяща предпазване от преослънчаване и гарантиране на пасивните характеристики на обитаване. Архитектурният език е минималистичен, като негово основно предизвикателство е моделирането на терена с цел създаване на пространства за обитаване.

Фиг. 15. Къща 033А на 7561 архитекти в с. Марково (2023 г.), личен архив

Фиг. 16. Къща 033Б на 7561 архитекти в с. Марково (2023 г.), личен архив

Къщи 033А (фиг. 15) и 033Б (фиг. 16) са два такива примера, които работят с природните дадености на склона и съществуващата висока растителност, скривайки жилищните пространства под масивен озеленен покрив. Едновременно с това морфологията на сградите отстъпва от високите дървета и следва даденостите на природната среда – релеф и растителност. Тук също можем да открием вътрешните дворове като похват за създаване на преходни зелени пространства и допълнителни възможности за ослънчаване на вътрешностоящи помещения. В тези два примера традиционната стреха е заменена от пресилената конзола на плоския покрив, задаваща защитени пространства, подобни на веранда по периметъра на къщите.

3. Общи характеристики

От така разгледаните примери могат да бъдат открити някои общи характеристики в новата жилищна архитектура на планинската къща в България от началото на 21 в., които да бъдат структурирани в три групи: отношение към околната среда; морфология и функционалност; архитектурен език и материалност.

3.1. Отношение към околната среда

От гледна точка на отношението към околната среда планинските къщи поставят на водещо място връзката с природата. Тя може да бъде разглеждана по два начина – съзерцателна, много често видима от изчистената морфология и ориентация към заобикалящата природа (Вила DO), но и пешеходна предвид усилията на архитектите да осигурят директен излаз от интериора на къщата към двора. В повечето случаи съвременните български архитекти търсят възможност да направят и двете заедно. Често минималистичният архитектурен език е доразвит и от внимателно третиране на дворното пространство, което дори при силно наклонени терени е обект на разработка, за да се осигурят достъпни пространства (Къща Киноцентър). В някои примери

контактът с природната среда е доразвит посредством озеленени покриви или вътрешни дворове. С оглед на променящия се климатичен контекст и намалелите снежни товари все повече планински къщи са решени с плоски покриви, като слънцезащитата и пасивният характер на сградите дават своето отражение и върху архитектурния облик. Поради отдалечеността от градска среда в примерите на планински къщи не може да се говори за градоустройствен контекст и отношение към околна застрояване, а акцентът е върху природната връзка.

В отношението с околната среда могат да бъдат синтезирани следните принципи:

- директно излизане на терена, дори и при сложни денivelации;
- морфологично организиране на цялата къща към двора;
- интегриране на природата вътре в сградата посредством широки веранди или вътрешни дворове;
- аскетичен архитектурен образ, рефлектиращ климатичните промени и принципите на устойчиво развитие.

3.2. Морфология и функционалност

Относно морфологията и функционалната организация на планинските къщи са видни няколко водещи принципа при разгледаните примери. От една страна това е осъвременяването на архетипите, което става посредством лаконична интерпретация на скатния силует на къщата или посредством налагане на плоските покриви като устойчива тенденция в силуетно отношение. Любопитен е опитът за интерпретация на двускатния архетип на къщата, който виждаме в две различни посоки – премахване на стрехата и обединяване на обема на къщата в петоъгълна призма (Къща Бояна) или отделяне на силуета на покрива в чиста форма със скрит стоящ улук (Къща Y). Голяма част от типични елементи на къщата (дувара, покрива, стрехата, верандата) намират своето ново третиране често чрез минималистичен език и нови материали.

Във функционално отношение се забелязва свободно планиране с отворени пространства, които често преливат едно в друго, както по хоризонтала, така и по вертикала. Използват се пространства с различна светла височина, а понякога и такива с двойна височина (Дълга къща със слаб наклон). В по-голямата част от разгледаните примери архитектурният език е доразвит и в интериора, понякога дори и до ниво продукт.

В морфологично и функционално отношение се открояват следните принципи:

- осъвременяване на архетипите на къщата с лаконичен израз;
- съвременна интерпретация на традиционни елементи на къщата;
- свободно планиране и холистичен интериор;
- абстрактност на формите.

3.3. Архитектурен език и материалност

Разгледаните примери на планински къщи показват наченки на оформяне на един нов архитектурен език въз основа на отношението между традиционни и съвременни материали. Тук могат да бъдат отличени два основни принципа – поставянето на традиционни материали (каменна зидария, дъсчена обшивка, метални обшивки) в нов контекст и употреба (Къща за наблюдение), както и използването на съвременни материали с цел постигане на традиционните морфологии на къщата или отделни нейни

елементи (Къща Бояна, Къща У). В някои примери могат да бъдат открити и постмодерна употреба на традиционни материали с цел създаване на декоративен ефект (Къща #3), но това са по-скоро изключения. Голямо влияние върху новия архитектурен език оказват и новите технологии, които позволяват качествено нови решения, като например изцяло левитиращия четириъглен покрив на Къща за наблюдение, скриването в склона под екстензивно озеленяване на архитектурата на Къщи 033А и 033Б, достъпа до терена на всички помещения посредством усилените насипи или изцяло остъклените обеми посредством окачени фасади на Къща Киноцентър на Зуум Студио.

В изграждането на архитектурен език могат да бъдат изведени следните принципи:

- използването на традиционни материали в нов контекст;
- използването на съвременни материали за постигане на традиционни морфологии;
- декоративна употреба на традиционни материали по нов начин;
- технологични възможности за нов език.

4. Заключение

От така направения преглед и синтез можем да заключим, че макар и да няма доминираща тенденция в България, могат да се намерят наченки на общи характеристики при новата планинска къща в разглеждания период 2001 – 2023 г. Динамичната социално-икономическа обстановка в страната и непрекъснатият обмен на влияния на регионално и международно ниво създават една нестабилна среда, в която архитектите правят на пръв поглед хаотични опити да решат сложния ребус на създаване на разпознаваема архитектура с локални черти. Някои от тях стъпват на местните строителни традиции или архетипи, за да изградят съвременна интерпретация на планинската къща, докато други използват изцяло новите технологични възможности за изграждане на нови образи. В голяма степен разглежданите примери носят характера на адаптиран език на модерната архитектура с отношение към локалните дадености и съвременните строителни технологии, макар и трудно да могат да бъдат обединени в един общ хомогенен образ или течение. Развитието на новия език не може да бъде ограничено до края на разглеждания период, а следва да бъде допълвано и задълбочавано с появата и етаблирането на нови примери в последващи периоди.

ЛИТЕРАТУРА

1. *Friedman, L. Identity's Architect: A Biography of Erik H. Erikson.* 1999.
2. *Frampton, K. Towards a Critical Regionalism Six Points for an Architecture of Resistance.* 1983.
3. *Vassileva, A. Balgarskata arhitektura prez vtorata polovina na XX vek. Vanshni vliyania i razvitie na identichnostta,* 2017.
4. <https://miesarch.com/archive?countries=4>, poseten na 04.04.2024.
5. <https://www.archdaily.com/search/all?q=bulgaria&page=2>, poseten na 04.04.2024.
6. *van't Klooster, I. Tomorrow's Bulgaria,* A10. 2014.

7. <https://bigsee.eu/>, poseten na 04.04.2024.

8. *Dichev, I.* Ot prinadlezhnost kam identichnost, politiki na obraza. 2002.

9. *Mihaylov, P.* Savremenni resheniq na vrazkata mezhdu interiora i dvora pri ednofamilnata kashta. 2015.

LOCAL IDENTITY OF THE NEW BULGARIAN MOUNTAIN HOUSE FROM THE BEGINNING OF THE 21ST CENTURY

H. Stankushev¹

Keywords: mountain house identity, masonry, sloped roof, eaves, technologies

ABSTRACT

This paper explores the possible formation of a new architectural language of the Bulgarian mountain house between 2001 and 2023. The author starts from the notion that contemporary Bulgarian architecture has lost its relevance in the international and regional fields and proposes the idea that one of the possible reasons for that is the lack of clear local identity and specific visual language. He then goes on to list the main reasons helping the formation of a homogenous local identity and selects a range of renowned contemporary Bulgarian houses to analyze. The examples are ordered according to their morphology and then their common characteristics are grouped in three clusters – relation to the context, morphology and functionality, architectural language. The principles thus structured are an attempt to describe and analyze the inception of a new architecture of the Bulgarian mountain house.

---

¹ Hristo Stankushev, Assist. Prof. Arch., Dept. “Residential Buildings”, UACEG, 1 H. Smirnenki Blvd., Sofia 1046, e-mail: stankushev_far@uacg.bg